

L' AVEUS

LITERARI * ARTISTICH * CIENTIFICH

REVISTA QUINZENAL IL·LUSTRADA

PATRIA FE Y AMOR

DIVAGACIONS D' UN PESSIMISTA (*Acabament*)

LA FE

Continuá 'l pessimista:
la naturalesa y la sort
se havian contrapuntat pe-

ra favorir á

un home. Si

la primera

la havia do-

tat de totes

las qualitats

físicas y mo-

rals que do-

nan mes en-

veja, la sego-

na l' havia

fet naixer

primogénit

d' una famí-

lia poderosa

y no li havia

jamay girat

la esquena.

Allí ahont

fixava la mirada y por-

tava la activitat, brolla-

van l' or y las riquesas. A la

edat en que 'l comú dels homes

no ha lograt encara arrelarse,

ell era 'l mes poderos y consi-
derat de la seva terra.

Y ab tot y aixó no era felis.

Lo dupte que en sa primera

juventut s' havia apoderat d'

ell, en lo transcurs dels

anys s' havia

convertit en

excepticisme

Lo seu cor,

deya, estava

vuit de tota

crehència; lo

seu cap no

concebía cap

idea que no

fosuna nega-

ció.

Va apode-

rarse d' ell l'

aborriment

mes cum-

plert, arri-

vant á enma-

laltirse. Va

consultar als metjes

mes célebres d' Europa,

no perquè cregues en llur

poder, sino per veure si logra-

va distreures, y va anar de mal

LA PERLA

Del poeta húngar Alexandre Petofi

Lo dolor es un mar y la alegría
una perleta d' ell
jo vaig baixarhi y al pujar tenia
presoner en mas mans lo rich joyell.

Pero prompte ben prompte va trencarse
en mos mateixos dits encare pres:
caygué, va sepultarse
en lo fons del abim, per sempre mes.

en pitjor. Lo seu enteniment claríssim li deya que sols tenia un remey: creure.

Convensut d' aixó va comensar la lluyta mes tremenda entre sa voluntat y son temperament. Volia creure, pero no podia.

Va olvidar del tot los negocis y va entregarse als llibres. Va llegir la Biblia, lo Koran, los poemas sagrats del Assia; va omplir sa llibreria y son cervell de las obras de cap d' ala de totas las teologies. Va anar á Roma, á Ginebra y á la Meka. Si la una religió no 'l satisfeya, n' estudiava una altra. Va arribar á conéixelas totas, pero com mes feya mes s' allunyava de l' objectiu que s' havia proposat. La seva organizació no estava disposada pera la fe, y son excepticisme creixia al compas de sos esforços pera combatrel. Al cap d' alguns anys de titánica lluyta, los seus nirvis no van poder resistir mes, y com que la agitació permanent en que havia viscut era la que 'l sostenia, al afluixarse la tivantor va venir la reacció mes tremenda. La seva malaltia va reapareixer ab síntomas alarmants. Ficat al llit va conservar lo mateix dalé de sempre.

—¡La meva vida, la meva fortuna—deya en mitj de son defalliment,—donaria per creure alguna cosa!

Al sentir que las forsas li disminuïan, va voler tentar l' últim esforç. Lo millor teólech de la terra, penitencier del capítol, va fer durant horas y horas, esforços d' eloqüencia y doná probas d' habilitat, sens apartar may los ulls del malalt. En los llabis descolorits y sechs d' aquest s' hi dibuixava constantment la mateixa mitja rialla d' incredulitat, que s' accentuava cada vegada que 'l venerable metje d' ánimas se deturava despres d' un párrafo ó argument que creya d' efecte.

—¿No sentiú res encara al fons de vostre cor?— Va preguntarli afatigat, quan hagué apurat tots los recursos.

—¡Sento,—respongué'l moribundo ab accent desesperat,—sento que moriré incrédul! ¿No queda cap mes medi? ¿No lograréu infiltrarme tant sols la fe en la divinitat?

Lo sacerdot va abaixar lo cap y no va trovar ni una paraula pera respondre. La seva ciéncia y experiéncia no li sugerian res, y tal volta comensava á compendre que la voluntat es impotent pera imposar la fe, y que per lo tant l' home no pot ser responsable de no sentirla. Despres de curts moments, no obstant, va acudirli una idea, puig que alsantse de sopte va sortir disparat, sens ni tant sols despedirse. Al cap de poca estona va tornar á entrar en la cambra

precedint al senyor bisbe en persona, qual reputació de santetat y ciència arribava mes enllá de las fronteras.

Tots los que eran á la cambra van posarse drets en tant que sa il·lustríssima, á la capsalera del llit del moribundo y en mitj del mes gran silenci, li dirigia en to ple d' unció preguntas relatives al estat de la seva ánima.

—Fa molts anys—va respondre lo malalt fent un esforç—que sos tinch una lluyta desesperada. Quan estava bo y robust hauria donat la vida per un sol raig de fe: ara que, estant á punt de pérdrela es quant mes s' estima, la donaria de la mateixa manera. He fet tot lo que pot ferse pera triunfar del excepticisme, pero la voluntat no te imperi sobre 'l sentiment. ¿Disposéu vos d' algun medi decissiu pera lograr á última hora que cregui un que ha passat tota sa vida treballant en va pera conseguirho?

Lo bon bisbe va fer prodigis d' eloqüencia. Va parlarli al cap; va dirigírseli al cor. Lo malalt seguia sas paraulas ab atenció suma, y á pesar seu la amarga mitja rialla de la incredulitat anava accentuantse cada vegada mes en sos llabis. Quan lo pastor hagué acabat tots sos recursos, va dirigirse al malalt y apretantli la ma descarnada, va preguntarli per derrera volta si Deu li havia tocat lo cor.

—¡Menys que may!—va ser sa única resposta.

—Queda encara un medi—va mormolar sa il·lustríssima.—Demanarém la benedicció al poder mes alt de la terra. ¡Alentéu mentres ve aquest consol sublim!

Y sa il·lustríssima va redactar ab sa propia ma lo telégrama; y lo senyor penitencier en persona va portarlo á la oficina, desempedrant los carrers ab lo galopar de las mulas del cotxo episcopal. Las recomanacions del portador y 'l nom del moribundo van lograr que lo despaig passes al devant de tots los altres aixis en lo punt de sortida com en lo d' arribada, y al cap de mitja hora s' havia ja rebut la desitjada resposta de Roma.

Lo senyor bisbe va creure del cas donar tota la solemnitat possible al acte de llegir lo telégrama. Va manar entrar á la cambra á la moltíssima gent que s' havia anat reunint en la casa y distribuhint los ciris benehits va ferlos ajonollar al entorn del llit. Y en mitj d' un silenci tant complert que l' oido podia contar las débils pulsacions del moribundo, va comensar á donarli la benedicció papal.

Pero no pogué acabarla, puig va deturar-lo la riallada mes sarcástica. Lo agonitzant havia reunit en ella tots los restos de sas forsas, y

en mitj de l' acces de tos que va provocarli, va fer senya de que volia dir alguna cosa. Sols los que mes acostats estavan al llit van poder recullir las següents paraulas, que va dirigir á sa il·lustríssima tot fent esforços per' apretarli la ma:

—S' ha resolt la crísis que m' ha dut á la mort. Jo 'm creya ex-céptich, pero no ho era. Lo dupte era 'l que 'm feya lluytar desesperadament. Las derrereras escenas han dissipat mon dupte. Si l' home hagués de 'ser creyent, sa voluntat s' imposaria á sa conciencia... ¡Gracias!... Ara moro tranquil;... porque moro realment incrédul...

Lo bisbe y 'l penitencier van amagar los fronts entre las mans, y mentres la família abrassava plorant al difunt, reflexionavan tal volta sobre 'l cas que la mort acabava de desenllassar y... ¿quí sab si duptavan també com lo desdixat que no havia lograt realisar son vehement desitj de creure, y que á pesar seu havia perdut pera sempre l' ánima?

¿Quí sab?... Pero com lo cas s' havia fet públich, va negarse la terra sagrada al cos d' un home que no havia mort d' altra malaltia que de la impotencia de sa voluntat pera fer penetrar un sol raig de fe en sa conciencia.

L' AMOR

Ho havia probat tot. L' amor suhau que las lleys santifican dura sols una lluna, la de mel. Quan s' ha encertat molt, se converteix luego en amistat apacible en la que no hi juga gens ni mica l' apasionament. La voluptuositat de tastar la fruita de tota mena dels arbres prohibits se desvaneix tantost s' hi arriba. Si 'l desencant no naix de la possessió mateixa, la segueix á no tardar lo cansament. La materialitat del ser estimat esterilisa las ilusions, puig tal es la ley fatal de tots los desitjos que's concentran en objectes tangibles. Com mes intens es lo desitj, mes prompte acaba las forsas del que logra realisar-lo, deixantlo inapte pera rebejarshi. Las passións satisfetas m' havian deixat extenuat y rendit.

Y la mateixa impoténcia esperonava mon afany. La vida sens passió era pera mi un martiri insoportable. ¿Quin podia ser l' objecte de mos amors sino una concepció de la fantasia? La gloria, la fe, la llibertat, son los sers fantástichs que mes cervells han capgirat, pero á mos ulls se presentavan encara ab poch misteri. Lo misteri es l' aliment del amor, y en la seguretad de no arribar may á la

desilusió de penetrar lo que en sas lleys se tanca, de la Sort ne vaig fer ma enamorada.

¡Ab quina ansietat vaig atansarme á la taula verda! En mitj de aquella atmósfera carregada de vapors y de malediccions, de fragancias y de rialladas, de olors y de sarcasmes, tots los que omplian la sala no tenian mes que un pensament: conquistarse los favors de la Fada que presidia la festa. Lo milionari, guapo ó desgayrat, li oferia grapats d'or y feixos de bitllets de banch, y no podia lograr ni una carícia. Lo jornalier hi abocava la suhor d'una setmana, sacrificanli la pau d'una família y 'l pa de tot un aixam de criaturas famolencas, y no alcansava mes que 'l potentat. Lo príncep de sang blava, vuida ja la cartera, empenyava títols y honra, y la Fada misteriosa no s' dignava agrahirli ni ab un sorris. A voltas sortia un desesperat de la sala y al poch moments sonava un tiro, pero ni la sort se conmovia, ni cap de sos adoradors se distreya de sa cabória. Uns criats de librea alsavan un cos de terra per enviarlo á la casa de socorro y tot seguia com si res hagues passat. Un que abandona la lluyta es un incident sens interes, y ¿que importava als que quedavan? L' amor á un ser misterios y fantástich no gasta las forsas, y 'ls que logran sentirlo, arriban á concentrarse fins al punt de no haver ni esment de res que no sigui llur passió mateixa.

Aquell dia la fada 's mostrava esquerpa. De vegadas semblava com que anes á concedir sos favors á algun afortunat, pero prompte li girava la esquena. Aquesta circumstancia va semblarme de bon auguri, y com no hi ha ditxa sense preocupacions, com un boig vaig comensar la empresa, ab lo segur presentiment de alcansar la victória.

Y al cap de curts moments la sort ja era meva. Lo milionari, mirantme ab rabiosa enveja, doblava y redoblava sas ofertas, y á cada una rebia un nou desaire. Lo príncep de sang blava ja no tenia res pera empenyar, ni tant sols vergonya, y 's rebaixava al nivell del jornalier, que ab los ulls espurnejants semblava que'm demanes las sobras de ma bona fortuna. Jo, absorvit completament en mon afany, ni n' havia esment ni m' adonava de que á cada punt entravan nous pretendents ab las butxacas rublertas, disposats á disputarme la conquista. ¡Era 'l preferit de la Fada misteriosa y m' havia trasportat á un mon imaginari! Ni tant sols vaig sentir l' espatech del tiro ab lo que lo de la sang blava va volguer ensenyar que la tenia tant vermella com qualsevol altre á qui la desesperació portes á tal extrem.

Alló fou una orgia de passió y de ditxa. En mon deliri vaig subjectar á ma estimada á tota mena de provas. Vaig comensar per no seguir cap càlcul y vaig acabar per apuntar contra totas las pretesas reglas de probabilitat. Quan un número habia guanyat sis vegadas seguidas, hi posava una fortuna y la doblava y redoblava sis vegadas mes, y la sort, dócil á mos capritxos, se fixava dotze vegadas en lo mateix número, causant la desesperació dels mes vells en l'art de perseguirla. ¡Fins vaig arribar á temer que havia penetrat las lleys misteriosas de la fortuna!

¡Res hi ha mes inconstant que l' objecte dels meus amor! Al endemà no vaig faltar á la cita, pero va mostrarsem tan esquerpa, que ni tots los tresors que habia reunit pogueren alcansarme una sola carícia. Lo milionari despreciat la vigília era allavoras lo preferit y per ell eran tots los favors de la Fada benvolguda.

Mes no per aixó va refredarse mon apassionament ni van desvanixers mas il·lusions. L' amor als sers fantástichs creix ab los desdenys, y l' afany de recobrarlo sosté en constant tivantor als nirvis, perpetuant lo deliri. ¡Que ignocents son los que pensan que 'l jugador s' alegra per lo que guanya ó s' entristeix per lo que pert! Quan está abocat damunt la taula, olvida tot lo material, y l' or y las riquesas no tenen pera ell cap valor. ¡Tot son cor, tota sa ánima, estan concentrats en un sol y unich afany; l' afany de ser lo preferit y alcansar una carícia del ser misterios qual ma se sent per tot arreu y en lloch se toca; l' afany de gosar las delícias de la passió mes inmaterial y fantástica, qual satisfacció no consum las forsas ni destruheix las il·lusions; l' afany de veure son amor correspost per la Fada misteriosa que desde 'l naixement fins á la mort regula la marxa dels individus, dels pobles, de la humanitat, dels universos!

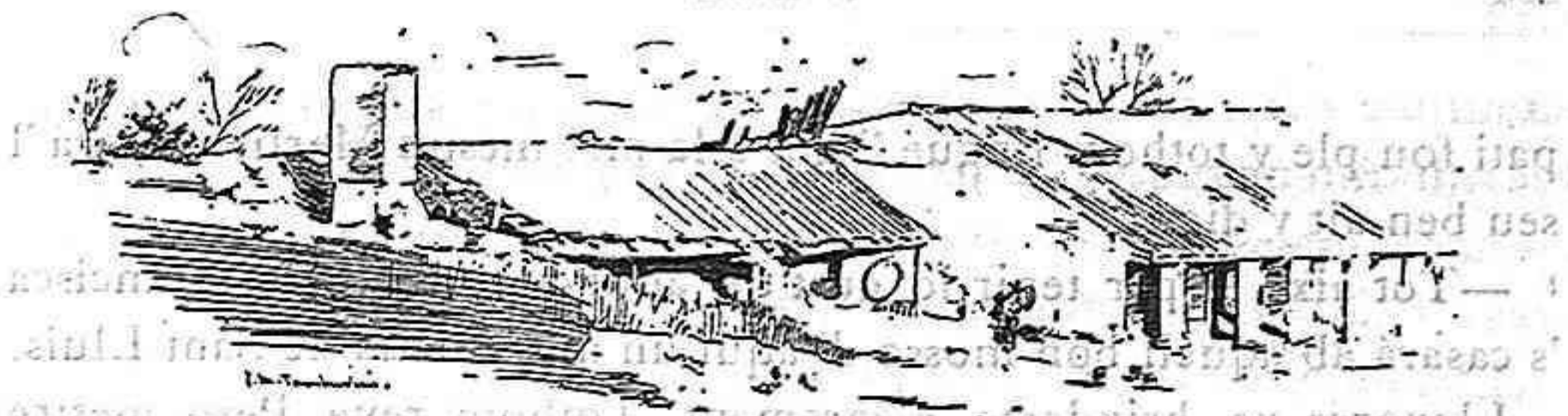
*
* *

Al arribar á aquest punt, lo meu pessimista va quedar altra vegada abatut y capficat. Jo vaig reduhirme á apuntar en lo llibre de memorias sas divagacions, y avuy las ofereixo al que vulgui posarlas en versos y enviarlas als Jochs Florals. Si algú, no obstant, caigués en aquesta tentació, li donaria un bon consell: li recomanaria que esperés cent anys ó 's fes un consistori expres, puig en los temps que correm y ab los consistoris que s' estilan, fora molt possible que no se n' emportes ni una englantina de mala mort.

VALENTÍ ALMIRALL

NOTA. Vegis lo comensament al número del dia 15 del corrent.

L' ATACH DEL MOLÍ

PER EMILI ZOLA

(Continuació)

Tot Rocreuse va parlarne. Pels portals las donas no callavan may sobre la bojeria de mestre Merlier que així se ficava un perdut á casa seva. Mes ell deixá dir. Tal volta 's recordava de son propi casament. Tampoch ell tenia un xavo quant va casarse ab la Magdalena y ab son molí, mes aixó no li havia impedit pas esser un bon marit. Per altra banda 'n Domingo tallá d' arrel las xarramentas posantse á travallár tant de valent que tothom va quedar bocabadat. Justament lo mosso del molí havia caygut á la quinta y ell en vista d' aixó no volgué que se 'n prengues cap mes. Ell portá 'ls sachs, va menar lo carro, 's barallá ab la roda quant no volia rodar, y tot aixó ab tal coratje que la gen^t anavan á véurel per gust. Mestre Merlier reya silenciosament. Estava orgulloſ d' haver endevinat á aquell xicot. No hi ha pas res com l' amor pera donar pit als joves.

En mitj de tota aquesta feyna, la Francisca y 'n Domingo s' adoravan. De paraulas no se 'n deyan gayres, mes s' esguardavan ab riallera dolsor. Fins llavoras mestre Merlier no havia dit ni un mot sobre 'l casament y ells respectavan aquest silenci esperant que 'l bon vell manifestes sa voluntat. Per fe un dia, cap allá á mitj juliol, havia fet posar tres taulas al pati, sota l' om, invitant á sos amichs de Rocreuse á anarhi cap al tart á beure un trago ab ell. Quant lo

pati fou ple y tothom tingué 'l got á la ma, mestre Merlier aixecá 'l seu ben alt y digué:

—Tot aixó es per tenir lo gust de anunciarvos que la Francisca 's casará ab aquell bon mosso d' aquí un mes, lo dia de Sant Lluís.

Llavoras va brindar-se alegrement. Tothom reya. Pero mestre Merlier, aixecant la veu, afegí encare:

—Domingo, abraça á la teva promesa; 't toca ferho.

Y 's van abraçar, tots rojos, mentres que 'ls demes reyan mes fort que may. Va ser una verdadera festa. Tota una boteta 's va vuydar. Despres, quant ja no hi hagué mes que 'ls amichs íntims, comensá á enrahonarse ab tota tranquil·tat. S' havia fet fosch; la nit era estelada y clara. Domingo y Francisca, asseguts en un banch, l' un al costat del altre, no deyan una paraula. Un pages vell parlava de la guerra que l' emperador havia declarat á la Prússia. Tots los fadríns del poble ja n' eran fora. La vigília encara havia passat tropa. Hi hauria palissa seria.

—¡Bah! digué mestre Merlier ab l' egoisme del que viu felis, en Domingo es extranger, ell si que no marxará pas. Y si 'ls prussiáns venian será á aquí per defensar á la seva dona.

Aquesta idea de que 'ls prussiáns podian venir va semblar á tothom una broma. ¡Ca! se 'ls hi donaria una bona tunda y llestos.

—Jo 'ls hi vist ja, jo 'ls hi vist, va repetir ab sorda veu lo pages vell d' avans.

Hi hagué una estona de silenci. Despres va brindar-se una altre vegada encara. La Francisca y 'n Domingo no havian sentit res, estavan absorvits per complert donantse la ma per derrera del banch sense que 's pogues véurels, y 's trobavan tant be així que s' hi oblidavan, l' esguart perdut en lo fons de las tenebras.

¡Quina nit mes hermosa y tébia! Lo poble s' adormia á un costat y altre del blanch camí, ab una tranquil·tat d' infant. No 's sentia mes, de temps en temps, que 'l cant d' algun gall despertat avans d' hora. Dels boscos vehíns baixavan llargas bufadas d' áyre que passavan per sobre las teuladas com amanyagantlas. Los prats ab sas ombres negras oferian una majestat misteriosa y recullida mentres que totas las deus que brollavan allá al fons, en la foscor, semblava com que fossin la respiració fresca y acompassada de la campinya endormida. Alguns moments la roda del molí, endormiscada també, semblava somiar com aquells gossos guardiáns que lladran tot roncant: espetegava, enrahonava tota sola, bressada pel salt d'

áygua del Mosella que al caurer produhia lo so musical y continuat d' un canó d' orga. May pau mes complerta havia regnat en un recó mes felis de la naturalesa.

II

Un mes despres, dia per dia, y justament la vigília de San Lluís, Rocreuse era presa del pánich. Los prussiáns havian derrotat al emperador y avansavan á marchas forçadas cap al poble.

(Seguirá.)

ACTE I

Sala en casa de Pere

ESCENA I y II

Ramon, assentat, fumant en pipa, prop del armari que hi ha en últim terme. Rosa guaytant per una finestra cap a fora. Antonet y Joseph assentats l'un prop de l'altre, mudats de las festas, en primer terme. La Mariona fent mitja: detrás Cosme y Jordi van per la escena. Al comensar l'acte se sent la dulçayna a fora y sorolls propis de fira.

De la qual tots, escepte Ramon y Antonet, parlan ab gran animació. Notada la tristesa d'aquest últim la emprenen burladors contra ell quant Rosa, que deixa la finestra, pregunta:

Ros. Y aixó ¿de que 's tracta?
Mar. Res;
lo Ton que está trist.
Ros. ¿Si, Ton?
Ant. Si estich content. (No hi ha al [mon noya mes maca; no [hi es.)
Cos. Jo crech que está enamorat.
Jor. Y no sab la casa.
Jos. Just.
Ant. Donchs no es cert. (Incomodantse.)
Ros. (Dolentli molt.) ¡Vaja! ¡Quin [gust.
de fer 's posi cremat!
Mar. Ton, t'has tornat tot vermell.
¿Es cert, donchs, lo que hem [sentit?
Ant. No, en bona fe.
Jos. ¡Tot seguit te creyem!....

Se 'n va Joseph y pochs moments després tots los que estan en escena, escepte Mariona, Antonet y Rosa, que havent sortit tornan á entrar desseguida.

ESCENA III

Rosa, Antonet y Mariona

Ros. ¿Que no vens, Tonet?
Ant. No, 'm quedo.
Ros. ¡Ah! Donchs, si tu 't quedas, jo tampoch vull anarhi...
Ant. Per ço tu ja hi pots anar.
A n'á mi deixam estar; no 'n fassis may cas de mi.
Ros. ¿Que no 'n fassi cas... ¡Si, prou! com que si no vaig ab tu no m'agrada aná ab ningú.
Mar. Oy que es cert;...
Ros. Es clar; con que á mi m'agrada aná ab ell, jo hi vull anar; pero ara ell me fa enfadar!... Es dolent.
Mariona que somriu veient la ingenuitat ab que se 's estiman los dos noys ara demostra acudirli un pensament pera entretenirlos, y diu:
Mar. «Una vegada era una mare...
Ros. ¡Ah! ¿Un cuento?...
Mar. Sí.
Ros. Vina. (A Antonet.)
Ant. Ja 'l sento d' aquí.
Ros. Digueu... (Escolta ab gran atenció.)
Mar. Donchs si: «Una vegada era una mare que tenia no més que un fill, y 's moria sempre ab aquesta fal·lera: —Tinch un fillet al bressol y jo m'estich morint ara; orfanet de pare y mare, ¿qui li donará consol? Aquesta mare, tenia una germana que deya que la estimava, y que veyia com la pobreta 's moria. Y deya:—No tingas po; la nit dels reys ha arribat, jo, avuy, pel nin he posat la sabateta al balcó, y veurás si, com creus ara, se t'emporta avuy la mort, com los reys portan la sort de donarli pare y mare.— Tal dit tal fet. Feya un quart que la pobreta era morta, quan van entrar per la porta uns richs.» (Antonet va mostran [interes.)
Ros. ¡Ah!
Mag. »—Que deu los van dir al entrar, sentint com lo nin plorava encara, venim á se 'l pare y mare que 'ls rey portant per 'quest [nin.]

Estrenada ab gran éxit en lo

TEATRE CATALÁ

Lo Primer Amor

COMEDIA
EN TRES ACTES Y EN VERS

original de

JOSEPH MARI FOLGUERA

FREDERICH SOLER Y HUBERT

PERSONATJES

AGUEDA, mare de ROSA.	D. PAU, promes de Rosa.
MARIONA, criada.	ANTONET.
RAMON, sogre de PERE, espos de Agueda.	JOSEPH.
	COSME.
	JORDI.

Ros. ¡Ah! Ja ho veig. Es la rondalla [A Antonet.)
de lo que 't va passá á tu.
Ant. ¿Que te l'ha contada algú?
Ros. No, pero...
Mar. Y vaa dir...
Ros. Jo...
Ant. ¡Calla!
Mar. «Nosaltres, van di' al entrar: —Jo soch l'Agueda,—Jo 'n Pere»
Ros. ¡Lo pare y la mare!
Ant. ¡Espera!
¡Ja tornas á destorbar!
Ros. ¡Com que ho son!
Ant. Calla una estona y deixa dir...
Mar. «—L'amo mana,— va contestar la germana, que diu que 's deya Mariona»
Ros. Erau vos.
Ant. ¡Dali que dali!...
Mar. ¡Que pesada ets!... Y es clar: la germana, que no hi ha qui en creure l'amo la iguali, va portá, aquell mateix dia, lo nin á ca 'ls amos richs.
Ros. ¡Ah! ¡Aixó son cuentos bonichs!
Ant. Tireu endavant, Maria.
Mar. «Veyeus aquí que, á la casa, ahont lo noy ja era amparat, just de la mateixa edat y roja com una brasa de foch, hi havia una nina que, no heu vist res mes bo- [nich!
Sana, grassa, un nasset xich!... y una boca carmesina.»
Ros. Era jo.
Ant. ¡Si, alabat ruch!
Mar. «Unas dents com pinyonets y uns cabells...»

Y diu que la vida que han fet fins allavors ha d'acabar puig que ell es un pobre treballador y ella pubilla y 'n Pere podria pendrer malament sos jochs. Rosa contrariada l'amenassa ab renyir si segueix parlant així y com ell insisteix diu:

Donchs te ara á la fira aniré y ara veurem qui mes pot. Y ja 't dich, no 't soch amiga. ¿Sents?... Ja t'ho dich, hem [renyit.	A tu no 't dich res, que ho diga la Mariona. ¿No es vritat que us dich adeu siau á vos?
Adeu siau, Mariona. ¡Psit!	Mar. Be, si, anem dona, á tots dos
	Ros. No, á n'ell no; ab ell... s'ha [acabat (S'en va)

ESCENAS IV, V Y VI.

Mariona renya á l'Antonet perque está trist —¿Com si no ho estes ningú en aquesta casa!—diu. En efecte Antonet ha notat que Ramon, sa filla y 'l marit d'aquesta van sempre capficats y pensatius y pregunta á Mariona si aixó ha succeït sempre contestanli ella que durant los primers anys d'esser cassats los seus amos l'alegria no cabia á casa, que després Agueda aná ab sa mare á passar me-

sos á Cambrils y que desde la tornada cambiá tot. A n' aixó surt Agueda y poch després son marit que envia á Mariona y Antonet á endressar lo quarto mes bo pera un foraster que arribará prompte.

ESCENAS VII, VIII y IX

Agueda, Pere.—Ramon

Pep. ¿No'm preguntas lo que hi ha? | *Ag.* Pensant que tū m' ho dírías...

Diu Pere que abans de tot vol que no estigui ja mes trista. Surt Ramon preguntant per Rosa que ve á buscarlo als poch moments.

Per. (A Rosa) ¿quants anys tens?

Ros. Lo mes passat ne vaig fer quinze.

Per. Donhs re; á quinze anys la teva mare ja era muller... de ton pare.

Ag. ¿Que vol dir... (Ab recel.)

Per. Rosa, vull dir que á la edat de quinze anys, com es la teva, si 't casessis, filla meva,

no fora cap disbarat.

Ros. ¿Teniu rahó! (Contenta.)

Ram. (Ab certa angoxa.) ¿Te rahó?

Ag. ¿Tens ja nuvi?

Ros. Jo no encare, mes si l' ha escullit lo pare es com si l' escullis jo.

Ag. ¿Que sabs tu?

Per. ¿Donchs qui ho sa-
[brá?

Pere continua que 'l nuvi es molt rich y guapo si be te alguns anys mes que la noya, com convé. Li dobla la edat segons sembla y la Rosa després de vacilar una mica per las adverténcias de sa mare y de son avi troba que deu anys mes, deu any menos no hi fa gran cosa, tota satisfeta. Resulta esser lo nuvi un senyor que coneixen sols Pere y Rosa per haberlo vist l' última vegada que anaren á Barcelona tots dos. Al anarsen Rosa ab son avi, ovirantse ja casada, mestressa y rica exclama.—¡Ay, que contenta que estich!

ESCENAS X, XI, XII, XIII; XIV y XV

Agueda s' oposa al casament projectat ab energia:

Ag. La pobre Rosa ara 's casará; potser que passarà uns quants anys be, però un dia alguna cosa estranya la conmourá. Deixará d' esser criatura lo seu cor despertarà, y pensa que, desdixada,

sentirá 'l mes gran dolor, quant al despertar son cor se trobi que está lligada, quant veji que, per son mal, no pot aná' y ser ditxosa; que es mártir si es bona esposa, y si estima es criminal.

Pere surt irritat dient que la Rosa 's casará ab D. Pau, y sa muller queda plorant: surten Mariona y Antonet que acaban d' arreglar la cambra pel foraster y volen consolarla al temps que arriban Rosa y Ramon que no han sigut á temps á missa. Rosa conta joganera á Antonet que te de darli una gran y alegre notícia quant haigi anat per la maleta de D. Pau á qui es á rebre Pere. Sen va y ve novament ab aquests dos.

ESCENA ÚLTIMA

Fetas las primeras presentacions D. Pau 's fica ab Agueda que exclama apart y esglayada ¡Eli! y també diu sorprés ¡Ella! En tant Rosa tota cofoya respon á l' Antonet que li demana la noticia, que 's casa ab aquell senyó deixant al pobre noy parat, y Ramon murmura:

¡Oh, calla, remordiment!

Teló

ACTE II

La mateixa decoració

ESCENAS I, II y III

Mariona, Antonet y Joseph en conversació, y l' últim conta las exceléncias de Cuba ahont va estar servint al rey. Despres quedan sols los dos primers y Mariona endevina al baylet que son amor es la Rosa, y l' anima perque enrahoni ab aquesta, ab tot y'l casament tractat; per lo qual ella mateixa va á cridarla deixant sol á Peret que dupta atrevirse á declarar sos sentiments á la filla del amo.

ESCENAS IV y V.

Rosa y Antonet que, en efecte, no sab explicarse de cap manera y dona lloch á que ella li digui que está contentíssima de casarse, que será rica, que viurá á Barcelona, ahont li diu que també hi anirá ell perqué vol tenirlo sempre al costat per que la serveixi y cuidi com ara. Peret sofreix com pot suposarse ab las ingenuitats de sa amiga y desahoga son cor al quedarse sol.

ESCENAS VI, VII y VIII

Entra Joseph á qui interroga ab interes Tonet sobre lo que 'ls hi esplicava de de Cuba y resol anarsenhi sentant plassa de soldat. Retirat aquell lo baylet se dol d' haver de deixar llochs tant estimats y plora y així lo sorpren la Rosa á la que novament intenta revelar son amor quant Ramon, que arriba, l' envia á son treball pera parlar sol ab sa neta.

ECENAS IX y X

Ramon fa notar á sa neta que es impssible que estimi á D. Pau á lo qual respon ab ingenuitat

¿á qui haig d' estimar millor

que al qui ha d' esser mon ma-
[rit?

Pau li fa entendre que 'l cor no 's pot manar y li aconsella que no 's vulgui casar ab qui li mana son pare, que anava á entrar y sent las últimas paraulas per las que renya violentment á son sogre que diu conformat:

Insúltam forsa, 'n fas poch.....
béfam... treume d' aquest
[iioca.
tot..... tot..... tot es poch per
[mi.

Vaig se un cruel... un mal pa-
[re...
un... si, si, fas be, fas be...
Pégam y jo ho sofriré
com sofreixo 'l que'm dius ara

ESCENA XI

Rosa y Pere que li mana que no faigi cas de l' avi ni de la seva mare.

Per. ¿Estas contenta?
Ros. ¡Ja ho crech!
Per. ¿Ab tota tranquilitat?
Ros. Ab tota.
Per. Vesten.
Ros. ¿Ahont?
Per. A mudarte.
Ros. Donchs ¿que hi ha?
Per. Ab ton nuvi hem de sortir.

d' aqui un rato á passejar;
tu farás brasset ab ell.
Ros. ¡Donchs ja semblarém casats!
Per. Ja vull que us vegi tothom;
com que tot esta arreglat.
Ros. ¡Ja estich contenta! ¡Faré
brasset ab don Pau! ¡don Pau...
Un senyó tan guapo y rich!
¡Ay, quantas m' envejarán!

ESCENAS XII, XIII y XIV.

Pere queda poch moments sols, puig que Antonet ve á dirli la resolució que ha pres d' abandonar la casa, fentse objecte de las paraulas mes dures per part

del que 'l recullí, educá y á qui ara per tota paga lo abandona per veurer mon y divertir-se. Tals reconvençions fan apurar lo sacrifici al pobre noy que fuig precisament per la pau d' aquell que 'l vitupera. Aquest al quedarse de nou sol impresionat per las últimas emocions diu:

Tothom en aquesta casa
contra mi 's junta!...

¡May he pogut veure á casa
la alegría y la pau, may!

ESCENAS XV y XVI

Ve Agueda á la que tracta de convencer Pere de lo ventatjos que es lo casament de la seva filla, sense lograr convencer á sa muller. Allavors li fa saber que sa riquesa es ficticia, que estan arruinats y que sa sort depent de D. Pau, però Agueda replica que la ruina no es res comparada ab lo que sufrirá la Rosa y exaspera á son marit que se 'n va irat dihent que 's casará sa filla per mes que no ho vulgui sa mare. Agueda vol fer l' últim esforç per aquella enrahonant ab D. Pau que precisament entra.

ESTENA XVII

Agueda y Pau á qui suplica que no 's casi ab sa filla perque no pot ser bo casament sense amor. Ell s' estrayna de que li exigesi aixó la que deixá lo seu amor per ambició, li recorda son desengany y acaba:

Pau Si aixó us dol, si vos subleva,
si vos fa á trossos lo cor,
arrenqueusel, y, esgrunat,
deixéulo al peu de la porta
del temple, hont la meva morta
esperansa s' ha enterrat,
desde que vos, per dolor
del cor en que vau fer presa,
váreu vendrer per riquesa
la fe del primer amor.
Així 'ls dos corts, arrencats
pel dolor dels nostres pits,
cumplirán veyentse units,
los seus juraments sagrats.

Ague. Aquella dolsa alegría,
aquell jugar pel jardí,
y per la vinya, y per l' hort,
aquell batiment del cor
que 'ns feya á tots dos dali;
aquell saltá enjugassats
cullint flors, fentne guirnalda,
y aquell umplirme la falda
tu de pensaments morats,
jo, en mitj d' aquell meu error,
per jochs de noys ho prenia;
jo, inocenta, no sabia
que alló fos lo primé amor.

Per aixó 's creu ab dret de pregar perque sa filla no sigui tant desgraciada com ella y agenollada als peus de D. Pau li prega, fent suprem esforç, per l' amor que encara li te.

ESCENAS XVIII y XIX

Així sorpren la escena Pere que 's dirigeix furios cap á Agueda dient. — ¡Tòt ho entench d' una vegada!—Agueda 's desmaya. Ramon que també entra crida á Maria y Rosa que venen y també al poch temps Tonet ab un farceller de roba per despedirse:

Per. Ves y may mes aquí vingis
Ros. ¡Qué se 'n vaigi l' Tonet? ¡No!
(espantada)

Per. Don Pau!
Pau. Pere... prou que se
mon deber.

Per. Jo 'l meu agravi.
(Rosa que fins ara ha estat com
alelada esclata en un gran
plor dihent),

Ros. ¡L' Antonet! L' Antonet, avil...
Si no torna 'm moriré.

Teló.

ACTE III

La mateixa decoració

ESCENAS I, II y III

Joseph y dos mossos garlan y comentan á son gust los aconteixements passats fins que ve Mariona que envia á cada un al seu treball. Entra Ramon que conta, á la vella criada, que detingué á Antonet qua nt aquest anava á marxar y que 'l te ocultat.

ESCENA IV

Mariona, Ramon y Rosa

(Ab una garlanda d' espigas y rosellas al bras y fentne un ridolta florida.)

Ros. Ah! Ah! Ah!

Mar. Be, noya! Avant!

Ram. ¡Aixó es bo!

Mar. ¡Quina alegría!

Ram. (Poch li passa de las dents!)

Ros. (Fen la corona y ensenyarla.)

¡Oy, padrí, que 'm surt bonica!

Mireu; ja n' he fet un' altra...

Mar. De rosellas...

Ros. Y d' espigas.

Ram. Molt be ¿y ara fas aquesta?

Ros. Sí; de ridolta florida.

¡Ah! ¿Y donchs que 'us pensa-

[vau, que?

¿Que 'us creyau, perque ell de

[vila

se n' anat, que jo á n' aqui

m' estaria sempre trista?

Mar. (¡Ay, senyor!)

Ram. (¡Santa ignocéncia!)

Ros. ¿Trista jo? ¡Ni gens ni mica!

Ahir, quan lo vaig sentir

que 'm daba la despedida,

si que 'm vaig á desesperar,

perque es clar, com jo volia

qu' ell vingues á Barcelona

perque 'm vejes ésser rica,

me va dódrer que volgues

deixarme, 'm va fer malícia,

y, si 'l 'gues tingut aprop

crech que 'l 'guera fet á micas.

Pero despres, quan vaig veure

que es ell qui se'n va y m' oblida,

vaig dir:—¿Sí? ¿Jo ploro y tu

deixas á los que t' estiman?

Donchs ara no ploraré,

y 'm posaré ben bonica;

arracadas de coral,

medalló de pedras finas,

faldellí de pinyonet,

cadeneta d' or pulida,

giponet de vellut nou,

y 'ls anells comprats á fira.

Mireu, mireu; tot ho duch:

la cadena, las fandillas,

lo medalló, 'ls dos anells,

lo gipó, 'ls botóns, la nina

fins he vestit de senyora

no mes que perque quant vinga,

si 's pensa trovarm' que ploro,

vegi que no mes vull riure

y juga y saltar y corre,

y ballar y anar bonica,

no mes perque ell tinga rábia

y quant torni dirli:—Mira:

¡Eh! La vergonya! M' hi estat

matí, tarde, nit y dia

sola y verna, sense veurert,

ni mirarte, ni sentirte,

ni escoltarte, ni volerte

escoltá, y no t' hi anyorat

poch ni gens, gota ni mica...

¡Ah! Si algun cop lo veyeu

perque tornes á la vila...

ja li podéu dir: No 'l vull

veurer may mes en la vida.

¿Ho sentiú? ¿Li direu, avi?

Que no torni, que no vinga.

Ram. Si, si.

Mar. Be, ja li dirém.

Ram. Pero sossegat!

Mar. T' irritas!

Ros. ¿Qui? ¿Jo m' irrito? Jo! Ca!

¿Per ell jo? ¡Ah! ¡Ah! Quin riure!

Mireu... veyeu si per ell

m' haig de dalir gens ni mica,

que jo també m' entretinch

sense qu' ell á casa siga.

Com que ja som á n' al temps

que la ridolta es florida,

ell me 'n feya á mi garlandas

per guarni 'l mes de Maria;

donchs veyeu; també 'n faig jo:

s' agafan brancas, se fican

l' una dins del trónch de l' altra,

y despres...? veyeu? Se lligan.

(Va fent lo que diu)
 ¡Ah! ¿Y donchs, que's pensava
 [ell?

á Barcelona, y lo dia
 qu' ell me trobi pel carrer
 sent jo una senyora rica,
 li puga dir: Eh! vergonya!...
 Jo duch or y pedreria,
 medalló y manton de blondas,
 pinta de conxa y manillas,
 bano de plomas y perlas,
 faconas y musselinas,
 y tu no t' estas ab mi
 ni vens á passeigs y firas,
 ni á saraus, ni á la comedia,
 ni á n' als llochs 'hont me con-

[vidan,
 no mes perque 'm vas deixar,
 sabent que jo no ho volia,
 y no 't vull, ni vull res teu.

Que jo sola no 'n faria?
 Miréu si 'n faig. Y d' aquestas
 y de rosellas y espigas...

Y mes macas que las d' ell,
 mes grosas y mes bonicas!

Si jo á n' ell per res lo vull.
 ¡Ves si jo 'm posaré trista!

Ah! ah! ah! Ell m' ha deixat..

¿Si? Donchs jo avuy á mitj dia
 he dit á don Pau, que diu
 que 'm vol fe anar tant bonica
 si jo 'm caso ab ell, que jo
 l' estimo molt y que diga
 á n' el pare y á la mare
 que 'm vull casar desseguida,

no mes perque se m' emporti.
 Te; aquestas garlandas... mira,
 no mes que perque s' assem-

[blan
 á aquellas que tu 'm guarnias:

Te, te, te, te y te; esfulladas
 totas á bossíns y á micas...

Mireu... mireu... Ah! Ah! Ah!

fullas blancas, carmesinas...
 semblan papallóns. Hi! Hi!

Mireu; tolas recullidas
 las vaig ara á llansá al bosch,

perque ell vegi com l' oblida
 la roseta. Ah! Ah! Ah!...

¿Jo trista per ell? ¿Quin riure!
 ¿Jo plorar? Ji!, ji!, ji!, ji!

Ballá y cantar tot lo dia.
 ¿Jo estar may trista per ell?

Ah! ah! ah! ah! ah! ¿Quin riure...

Ram. Pero, filla! ..
 Mar. Pero, dona!...

Ros. No hi ha dona, ni hi ha filla.

Així, així, així; qu' ho vegi;

així, així, així, y, si 's frisa
 ó be 's mort, ó be s' anyora,

ó be s' afluqueix ó 's migra,
 que 's mori ó que s' afluqueixi

ó que s' anyori, vull riure
 y ballá, y cantá y ser maca,

y fer broma y divertir-me,
 y aná á viure á Barcelona,
 y anar sempre ben bonica,
 y no vull saber res d' ell
 may mes de la meva vida.

(Se 'n va.)

ESCENA V

Mariona, Ramon y Antonet y Joseph

Ramon renya á Antonet perque ha sortit del cuarto ahont estava amagat y Antonet contesta que ha surtit per que se'n vol anar, puig desde una finestra ha escoltat dir á la Roseta que estimava á D. Pau. Ramon li diu que 's torni á amagar.

Anton. No, perque aqui 's determina
 que jo d' un modo ó d' un altre
 me casi ab la Rosa, y, vista
 la fal-lera que porta ella,
 de se una senyora rica,
 jo també m' hi entabanat
 y ara veig que anant á la isla
 de Cuba, tindré riquesas
 fins per du anells y suguillas,
 y un rellotje d' or que marqui
 fins los dias d' aná á misa.
 ¿Casarme jo ab la Roseta?
 ¡ah! ¡ah! ¡ah! ¡ah! ¡ No 'm feu
 [riure!

¿quí sería jo á n' aquí
 casat ab una pubilla?
 lo pubill, que 's com di el cero
 á la esquerra mentres viscás.

Que deuria hasta á la dona
 lo que hagues de du á la ar-

[milla.
 ¡ah! ¡ah! ¡ah! ¿Jo voleu que are
 me tanqui en aquesta vida?

Jo ho volia perque 'm creya
 que si jo marxava á la isla
 ella podia quedarse
 pensant en mi, tota trista;
 però ara que ja veig que ella
 s' estaré aquí ab un senyor
 que la farà anar bonica
 y que 'l sacrifici meu
 tampoch ella lo agrahiria,
 ara Ramon á la Habana
 falta gent y hasta la vista.....
 ¿Y jo volia quedarme
 creyent mes una pubilla
 que sols Deu sab com te ara
 d' interessos la masia.....
 ¡ah! ¡ah! ¡ah! y be re, ximplesas
 cosas que un hom no imagina
 si son dolentas ó bonas
 perque no las ha prou vistas.
 ¿Pero quant un las repara!
 ¡ah! ¡ah! ¡ah! ¡bah! ¡bah! ¡Res,
 [tia!

Ja ho podeu di á la Roseta,

mentre ella du mantellinas
y gorros ab pavos reals
y joyas ab pedras finas,
jo allí á portar jipijapas

y joyas d' or y suguillas
y tots los dits de tumbagas
que semblaré un rey de la India.

Ramon lo decideix á que s' esperi uns moments mes y se l' emporta mentres s'en van pel seu cantó Mariona y Joseph.

ESCENAS VI, VII y VIII

Entra Pere per esperar á D. Pau ab qui te cita en aquell lloch per tractar dels últims fets. Ve D. Pau y li dona explicacions. Diu que coneixia á la Agueda de petita, y que jugaren en tota sa infancia junts, que ell la estimava infinit quant un dia se li casa ab un pages hereu, que allavoras estigué molt malalt, que treballa febrilment pera consolar-se, fent-se aixis rich y que la casualitat la ha portat á aquella casa; que Agueda no ha sigut adúltera, que no la havia vist may mes, y que sols li pregava avuy per sa filla. Pere no 'l creu, vol desafiar-se si no te probas y entra Ramon que diu que las dara y crida á Agueda.

ESCENA IX.

Los dits y Agueda

Ramon confirma lo referit per D. Pau; conta que ab tot y la oposició de la seva muller va casar l' Agueda ab en Pere lo que li costá veurer morir trista á aquella, veurer desde molts anys inconsolable á sa filla y sentir un terrible remordiment. Agueda vol impedir que continuhi, pero ell ho refereix tot y acaba dient á Pere:

¡L' estimat de la mare
es de la Rosa 'l promes!
¡Sembla que Deu ho portes!
¡No us ne convenceu encara?
y per Agueda:

no ha pogut fe pena tanta
que ella s' inclinés al mal:
ta esposa no es criminal,
no, Pere, es mártir, es santa.

Pere s' ha enternit; Pau al veurer la infelicitat d' Agueda y per las reflexions de Ramon ple de remordiments y tement lo mateix per ell y per Roseta renúncia á la ma d' aquesta dihent á Pere pue no tingui presa á tornarli 'ls cuartos que li deu.

ESCENAS X y XI

Rosa entra y diu que 's vol casar ab D. Pau y que á l' Antonet no l' estima ni mica; pero al venir Joseph y explicar, fingint com li ha ensenyat Ramon, que á Tarragona ha trobat al Tonet desesperat perque estimava á la filla del amo y vestit de soldat de Cuba, aquella s' hi interesa vivament.

ESCENA XII

Ramon la sortir á Antonet dient que en efecte se'n anava á sentar plassa quant ell lo detingué y li diu que pot recobrar la alegria.

Ton ¡No pot ser!
Ram. Si perque ella 't vol també.
Ros. ¿Si avi? Donchs no ho savia.
¿Lo vull? Si... Sento un consol

quant ho dich .. ¡Ves qui ho
[diria.
Si, si, es cert, t' estimo molt!

Se torba una miqueta al veurer á D. Pau pero aquest la tranquilisa tot seguit y 's retira.

ESCENA ÚLTIMA

Los dits menos D. Pau

Mor. ¡Ah! ¡Ho veus com tot s'aparia?

Ague. (Plorant) ¡Ah!

Ram. ¿Que tens?

Pere ¡Agueda!

Ague. ¡Pare!

Joseph No ho entench:

Ros. ¿Qué teniu mare?

Ague. (Sentint lo contrari de lo quediú). Ploro... y... ploro d'alegría.....

Teló.

TEATRE CATALÀ

LO PRIMER AMOR, comèdia en 3 actes, en vers y original d' EN JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA y EN FREDERICH SOLER.

La qual demostra, en lo que pot demostrarse dintre de la esfera de lo moral, que no deuben los pares casar á sas fillas fins que ellas mateixas estiguin en edat d' escullirse marit, per los motius que exposa Águeda sumariament en la escena X del primer acte y que descapdellan sa tristesa lo mal humor de son marit y la melancolia del seu pare en lo transcurs de la obra, motius en major grau alegables quant un *primer amor* del que la interessada, mes joganera y menos pensadora, formal y crescuda que l' interesat, ni 's dona compte, ha fet germinar en son esperit la poncella que dintre poch temps ha de convertirse en flor.

L' assumpto es original y sobre manera digne de la comèdia, l' epissodi mes desenrotllat se presenta per una cara tant simpática com poch comú, per lo que toca á l' amor, sols determinat en part, de Rosa y Antonet, que no desmereix ni mica en relació d' aquell baix aquest únich punt de vista; pero en son conjunt se li dona tal extensió é importància que casi sofoca la idea primera contra tota lley artística y contribuhint á que s' hagin fet afirmacions gens favorables de la obra, judicantla deficient en la demostració de son propòsit que s' ha cregut altre que 'l que nosaltres indiquem.

En efecte: juntant al de Antonet y Rosa la coïncidència de que sigui lo destinat per marit d' aquesta, D. Pau, realment lo primer amor de Águeda, lo titol de la comedia y los dos versos ab que acaba, sembla, á la primera impressió, que los autors se proposan fer veurer que sols pot esser font de ditxas lo primer amor quan ni Águeda revela coneixer lo de la seva filla, á qui creu encara ab lo cor adormit, al oposarse á son matrimoni en las escenas X y XIV del primer y segon acte respectivament ab Pere, ni en la XVII d' aquest últim ab Don Pau, ni l' alega may l' avi á son gendre, y unas y altra semblan ja quedar completament satisfets despres de la escena IX del tercer al renunciar D. Pau á casarse. S' haguera lograt posar mes de relleu lo intent capital de la comedia prescindint de tota relació entre D. Pau y Águeda, ab lo que tampoch perdia l' efecte escénich gran cosa puig que per una part si aquesta es en veritat font de bonas situacions dramáticas, son ja comuns y sense novetat, y resulta de totas maneres mes convencional que verossímil, y per altra no era precisa pera sostenir la acció que prou ompla epissòdicament la pintura originalíssima d' aquell amor infantil que produheix cuadros tant preciosos com los de las escenas III del primer acte y IV y V del tercer, y efectes tant senzills, conmovedors

y nous com lo del final del primer acte al dir Rosa á Antonet que 's casa ab *aquell senyor*, y lo del segon al plorar la despedida de son inconscientment estimat.

Deixant apart aquesta exuberancia epissódica, atreu, en lo *Primer amor*, la senzilles de l' embolich, la facilitat de son desenrotllo, no menos que la verosimilitut y acert en sostenir los caràcters, d' entre 'ls quals ha sigut lo menos apreciat lo de 'n Joseph que nosaltres trobem justíssim y gens despreciable, especialment en algunas escenas com en la IV y V del tercer acte.

La versificació ofereix verdaders modelos de naturalitat y galanura en alguns punts, es per lo general acertada. Trobem, no obstant, que sobran alguns papallons y papallónas en determinadas escenas.

Lo *Primer amor*, ha sigut judicat de molt diversa manera per la premsa. Lo *Diari de Barcelona* ne fa una discretíssima y favorable crítica. *La Publicitat* y *La Jornada*, que n' han copiat alguns fragments, segueixen la mateixa tendència. *La Esquella de la Torratxa*, *La Vanguardia*, y *La Crónica de Catalunya* creuen que 'l propòsit dels autors era demostrar que sols lo primer amor pot fer la ditxa d' un matrimoni, y troban que no han pogut demostrarho. Lo primer periódich, despres d' atacar per tots cantóns l' argument y son desenrotllo, reconeix que te ab tot certa frescura é ingenuitat y troba notable y natural lo caràcter de la Roseta y fins lo de Joseph que casi tothom ha condemnat. *La Vanguardia*, que te 'l poch acert d' inspirarse en *La Crónica de Catalunya*, creu trivial l' argument y que l' embolich no existeix. *La Crónica*, representada per lo *Sr. Fulano de Tal*, mereix punt y apart.

Avans de tot hi ha que fer constar que, ademes de Selles, Echegaray y Cano, coneix á Moratin, á Comella y á Ventura de la Vega, y que fins comenta á aquest en la frase de que el *cosido es lo que importa* dihent que 'l *cosido es la parte de oficio que hay en toda obra de arte*, lo qual vol dir, fent la gràcia al *Sr. Fulano de Tal* de voler entendre son castellá, que no mes importa en una obra d' art lo que podria fer qualsevol fusté ó sabater. Com que en últim resultat es partidari de que 'l *Primer amor* es molt defectuos y fundat en un pensament vulgar y fals deduheix que el teatre catalá no pot crear grans obras perque deu moures en un *medio ambiente* que haguera hagut de fer lo favor de definir també, y que si algun escriptor catalá *tuviera aliento para tanto*, buscaria en altres regións major honra y profit. Y despres d' aixó ja s' explica que escrigui en castellá lo *Sr. Fulano de Tal*.

G.

